

การ

จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปรางบุรี (บ้านเมืองเก่า)

มัทนา ตุ่มอ่อน^{1*}

สายชล จินใจ²

รับบทความ: 18 พฤษภาคม 2566 แก้ไขบทความ: 10 มิถุนายน 2566 ตอบรับบทความ: 14 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปรางบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และ 2) ประเมินผล การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 35 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลปรางบุรี(บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 คัดเลือกด้วยวิธีการจับสลากหน่วยห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เว็บไซต์ www.krumut.com 2) แบบทดสอบวัดความคิด 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ และ 4) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 83.60/81.00 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจโดยรวมของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การผสมผสาน ความคิดรวบยอด เด็กปฐมวัย

¹ ครู โรงเรียนอนุบาลปรางบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

* อีเมล: mutana2561@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Organizing Integrated Creative Arts Activities to Concept Developing for Early Childhood in Kindergarten Grade 3, Anubanpranburi School

Muttana Tumon ^{1*}

Saichol Jinjo ²

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the effectiveness of integrated creative arts activities for developing concepts for preschool children in kindergarten grade 3, Anubanpranburi School, Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 and 2) evaluate the results of the integrated creative arts activities developed. The 35 samples used in this research were early childhood children in kindergarten grade 3, semester 1, academic year 2021, Anubanpranburi School. The research tools were 1) the website www.krumut.com, 2) a thought test, 3) a satisfaction questionnaire, and 4) a learning experience plan. The statistics used in the research were mean, percentage, standard deviation and t-test. The results were as follows: 1) The results of analyzing the effectiveness of the integrated creative arts activities for concept development for preschool kindergarten children year 3, E₁/E₂ efficiency was 83.60/81.00, 2) the learning achievement of the sample group had a statistically higher score after school than the score before school at the .05 level, and 3) the satisfaction of preschool children with The overall development of mixed creative arts activities was at a high level.

Keywords: Creative Art Activity, Eclecticism, Concept, Early Childhood

¹ Teacher, Anubanpranburi School, Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

* Email: mutana2561@gmail.com

² Lecturer in Computer Education, Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 จึงได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะความคิด โดยแก้ไขจุดหมายด้านสติปัญญาเพื่อให้มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้เพราะคุณภาพของเด็กที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษา จึงได้เพิ่มเติมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ลงในหลักสูตร คือ ความสามารถในการคิดรวบยอด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) อันสอดคล้องกับแนวคิดของ สมจิต จันทรธัญ (2557) ที่กล่าวถึงเหตุผลว่าเป็นเพราะโครงสร้างความคิดของเด็กยังผูกอยู่กับการกระทำอาศัยการรับรู้หรือสิ่งที่เห็นด้วยตาเป็นส่วนใหญ่ การคิดย้อนกลับ การคิดล่วงหน้าหรือการทำนายนั้น บวว่าเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็กวัยนี้ เช่นเดียวกับ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2559) ที่กล่าวว่าเนื่องจากความคิดรวบยอดเป็นคำที่เป็นนามธรรมใช้แทน สัตว์ วัตถุ สิ่งของ ถึงแม้ว่าเด็กในวัยนี้จะสามารถคิดในใจและเรียนรู้การใช้สัญลักษณ์แทนวัตถุรอบ ๆ ตัวได้ แต่ความคิดของเด็กก็ยังมีความจำกัดหลายอย่างโดยเฉพาะช่วงตอนต้นของวัย การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะต้องจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น โดยที่การเล่นดังกล่าวต้องไม่ใช่การเล่นอย่างไม่มีจุดหมาย และไม่ใช่การยึดเยื้อเนื้อหาของระดับประถมศึกษาให้แก่เด็ก การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็กทั้งจะต้องสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ดังหลักการสำคัญในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังนี้ 1) จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง 2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ 3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการและผลผลิต 4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ และ 5) ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับหลักการทำงานของสมองของเด็กเล็กได้รับความสนใจในช่วงประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา เราได้เรียนรู้ว่าสมองถูกออกแบบมาเพื่อการเรียนรู้ คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องของสมองของเด็กเล็กชี้ชัดว่าการเชื่อมต่อของเซลล์สมองของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว เครือข่ายเซลล์สมองที่เชื่อมต่อกันนี้มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับจะถูกป้อนเข้าสู่สมองและเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมต่อของเส้นใยประสาท เส้นใยประสาทและจุดเชื่อมต่อที่ทำงานอยู่เสมอจะมีการสร้างไขมันล้อมรอบ (Myelination) ทำให้การเคลื่อนไหวของกระแสไฟฟ้าในเส้นใยประสาทเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเป็นการป้องกันไม่ให้เครือข่ายเส้นใยประสาทถูกกำจัดไป ดังนั้น การที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จึงต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยจัดการเรียนรู้บนฐานของหลักการเรียนรู้ของสมองและจิต (Caine and Caine, 2002)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับกลุ่มโรงเรียนต้นแบบซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนในบริบทเดียวกันทั้งหมด 7 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) 2) โรงเรียนบ้านตำหรุ (วิงประชาสงเคราะห์) 3) โรงเรียนบ้านหนองตาเย็น 4) โรงเรียนบ้านหนองยิงหมี่ 5) โรงเรียนบ้านห้วยพลับ 6) โรงเรียนชลประทานปราณบุรี และ 7) โรงเรียนบ้านวังวน (ชูชีพ-สนิทพลอยน้อยอุปถัมภ์) จำนวนทั้งหมด 14 คน (มัทนา ตุ่มอ่อน และสายชล จินใจ, 2565) พบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็กและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับสายตาแล้ว กิจกรรมศิลปะยังสอดคล้องกับแบบแผนการเรียนรู้ของสมอง หรือที่เรียกว่า Brain Based Learning (BBL) เด็กจะได้ฝึกปฏิบัติจริง มีประสบการณ์ตรง เรียนรู้ผ่านการสังเกตและฝึกกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาจุดเชื่อมต่อของใยประสาท ภายใต้อาณัติของสมองที่ผ่อนคลาย มีอิสระทางความคิด

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนากล้ามเนื้อเล็กได้เป็นอย่างดี และยังเชื่อมโยงพัฒนาการของอวัยวะหลายส่วน ทำให้เกิดจุดเชื่อมต่อของใยประสาทที่สามารถพัฒนาไปสู่แบบแผนการเรียนรู้ของสมอง เด็กในช่วงวัยนี้โครงสร้างสมองซีกขวาซึ่งเกี่ยวกับศิลปะ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาได้เป็นอย่างดีถ้าได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง แต่เมื่อใดที่เราไปขัดขวางพัฒนาการ บีบบังคับ สร้างความเป็นระบบแบบแผนมากเกินไป จะทำให้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไม่ได้รับการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการ จึงทำให้พัฒนาการของเด็กปฐมวัยไม่เป็นไปตามเกณฑ์

ในการนี้ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการแบบผสมผสานหรือการเรียนรู้แบบผสมผสานหรือ Blended Learning เป็นรูปแบบและเทคนิควิธีการสอนหนึ่งที่น่าสนใจในการเรียนรู้รวมทั้งการฝึกอบรมในยุคแห่งสังคมสารสนเทศในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะการผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ทั้งในลักษณะเผชิญหน้า (Face-to-face) และการเรียนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Computer mediated) ในการสร้างองค์ความรู้่างหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเรียนได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ (กุลธิดา พุ่งคาโน, 2564) จึงนำแนวคิดดังกล่าวให้ทีมพัฒนาซอฟต์แวร์สร้างเว็บ www.krumut.com ขึ้นเพื่อรวบรวมสื่อที่จะช่วยเป็นเครื่องมือให้ครูและผู้ปกครองร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และนำมาสู่การวิจัยในครั้งนี้โดยการนำแนวคิดสภาพปัญหาดังกล่าวมาพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้หวังว่าจะเป็นแนวทางให้ผู้สนใจและครูผู้สอนในระดับเดียวกันได้นำไปใช้เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานที่พัฒนาขึ้น

วรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและการพัฒนาการของเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการสร้างรากฐานชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม ตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัย ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) โดยจะต้องจัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นที่มีจุดมุ่งหมายและไม่ยึดเยียดเนื้อหาการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ครูจะต้องเข้าใจการเรียนรู้ของเด็ก และสร้างเสริมประสบการณ์และธรรมชาติการเรียนรู้ให้แก่เด็ก แนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้เน้นการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมอง ที่เหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ เน้นการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหวสำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) และเน้นจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้ เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำจุดเน้นที่กล่าวมาออกแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพราะศิลปะมีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ในด้านร่างกาย จะเกิดการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา กล้ามเนื้อมัดเล็ก ด้านอารมณ์ คือ การได้ชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งที่สวยงาม ด้านสังคม คือ การที่เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักรอคอยที่จะใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่นและเรียนรู้การแบ่งปัน ส่วนพัฒนาการด้านสติปัญญา คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ รูปทรง ความกว้าง ความยาว ความสูง ขนาด (เล็ก-ใหญ่) พื้นผิว (เรียบ-ขรุขระ-หยาบ) เป็นต้น

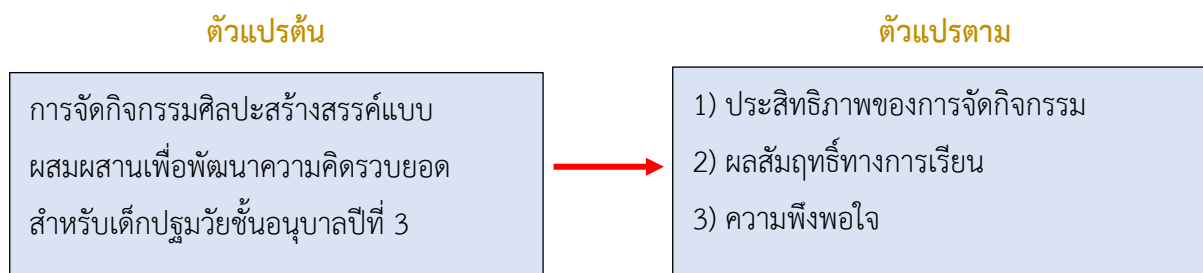
การจะพัฒนาด้านศิลปะและการสร้างสรรค์ให้เด็กต้องเข้าใจว่า ศิลปะคือกระบวนการที่สมองถอดความคิดออกมาเป็นภาพและชิ้นงานต่าง ๆ กระบวนการพัฒนาศิลปะและการสร้างสรรค์ของเด็กจึงเน้นให้เด็กคิดและลงมือทำออกมา เมื่อเด็กทำงานศิลปะ เด็กจะเกิดการเชื่อมโยงในสมอง คิดจินตนาการ และผล

โดยตรงที่ได้รับ คือ ความพอใจ ความสุข การแสดงออกทางศิลปะจึงเปรียบเสมือนการสร้างจินตนาการเป็นรูปร่างภายนอกแล้วบ่อนกลับเข้าสู่สมอง เป็นการทำให้สมองได้จัดการกับจินตนาการต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ยิ่งทำ ยิ่งจัดระบบความคิดได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยเพราะมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ ต้องการเทคนิคการสอนที่เหมาะสม เหมาะกับเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันที่ได้มุ่งเน้นในมิติของการพัฒนา 4 มิติ ที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิรูปเด็กปฐมวัยยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนยุคใหม่หรือแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการปฏิรูประบบบริหารจัดการยุคใหม่ ซึ่งในทุกมิตินั้นจะมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556) การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจึงน่าจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน (วิจารณ์ พานิช, 2556) ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานการเรียนรู้ในห้องเรียน แบบเผชิญหน้า กับการเรียนนอกห้องเรียนโดยผ่านกิจกรรมและเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ที่น่าจะตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนทั้งด้านรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบการคิดความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนอย่างน้อยสองวิธีในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กุลธิดา พุ่งคาโน (2564) ที่ได้สรุปว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานหรือ Blended Learning เป็นรูปแบบและเทคนิควิธีการสอนแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการเรียนรู้รวมทั้งการฝึกอบรมในยุคแห่งสังคมสารสนเทศในปัจจุบัน

กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย การพัฒนาความคิดรวบยอดและการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานจากวรรณกรรมที่ทบทวนโดยกำหนดตัวแปรต้นได้แก่การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 และตัวแปรตามซึ่งประกอบด้วย การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมตามเกณฑ์ E1/E2 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการศึกษาความพึงพอใจ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ทั้งหมด 2 ห้องเรียน จำนวน 68 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์เขต 2

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 35 คน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) ซึ่งสุ่มเป็นห้องเรียนด้วยวิธีการจับสลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของกิจกรรม 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรม

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ใช้แบบแผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่ม One Group Pre-test – Post-test Design (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ดังนี้

กลุ่มทดลอง	Pretest	Treatment	Posttest
N	T ₁	X	T ₂

เมื่อ N แทน กลุ่มทดลอง

T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test)

X แทน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3

T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เว็บไซต์ www.krumut.com 2) แบบทดสอบวัดความคิด 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ และ 4) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอนดังนี้

1. อธิบายชี้แจงทำความเข้าใจและข้อตกลงกับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเรียน เวลาเรียน และวิธีการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการจริยธรรมวิจัย
2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมทุกกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแต่ละกิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น
3. ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้น
4. เมื่อสิ้นสุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามการทดลองแล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ด้วยแบบทดสอบซึ่งเป็นชุดเดียวกับก่อนเรียน แล้วทำการบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน
5. นำคะแนนที่เก็บรวบรวมจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)
2. เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการหาค่าทางสถิติ (Paired t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
3. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 หลังได้รับการจัดศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดที่พัฒนาขึ้น โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปแล้วทำการเทียบกับเกณฑ์

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) ค่าความสอดคล้อง (IOC) 2) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ และ 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ 80/80 (E1/E2) และทดสอบสมมติฐานค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกันด้วยสูตร t-test (Dependent sample)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า)

รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด

ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้ (E_1)	ประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (E_2)
83.60	81.00
ประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 83.60/81.00$	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีประสิทธิภาพ 83.60/81.00

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยก่อนการทดลองได้ทำการทดสอบความรู้ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังการทดลองทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าการแจกแจงของ t-test

ผลการวิเคราะห์แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

แบบทดสอบ	กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ความคิดรวบยอด	คะแนนก่อนเรียน	35	3.20	325	4329	31.22*
	คะแนนหลังเรียน	35	16.20			

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.20 และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.20 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนเรียน ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสถิติการทดสอบ t-test พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ให้เด็กปฐมวัยทำแบบประเมินความพึงพอใจโดยผู้วิจัยอ่านให้ฟัง แล้วนำคะแนนระดับความพึงพอใจมาวิเคราะห์ผลทางสถิติเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเกณฑ์ไว้ 3 ระดับ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34 – 3.00 หมายถึง พึงพอใจระดับมาก คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68 – 2.33 หมายถึง พึงพอใจระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.67 หมายถึง พึงพอใจระดับน้อย ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของเบสท์ (Best, 1977)

รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด

รายการ		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.	ชอบเรียนด้วยกิจกรรมศิลปะรูปแบบนี้	2.72	0.46	มาก
2.	การจัดกิจกรรมศิลปะทำให้เข้าใจเนื้อหาง่าย	2.68	0.48	มาก
3.	การจัดกิจกรรมศิลปะทำให้กล้าแสดงความคิดเห็น	2.88	0.33	มาก
4.	เด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมศิลปะทุกกิจกรรม	2.76	0.44	มาก
5.	การจัดกิจกรรมทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น	2.60	0.50	มาก
6.	การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมศิลปะรูปแบบนี้สนุกมีตัวอย่างที่น่าสนใจ	2.68	0.48	มาก
7.	บรรยากาศในการเรียนแต่ละกิจกรรมทำให้รู้สึกเครียด	2.76	0.60	มาก
8.	สามารถเรียนได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตลอดเวลา	2.88	0.33	มาก
9.	สามารถทบทวนกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองได้ที่บ้าน	2.64	0.70	มาก
10.	ชอบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่จัดขึ้น	2.88	0.44	มาก
รวม		2.75	0.47	มาก

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.75$, S.D.=0.47) และเมื่อจำแนกตามรายชื่อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีประสิทธิภาพ 83.60/81.00 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาเครื่องมือสำหรับงานวิจัยโดยอาศัยวิธีการของ ADDIE Model ประเมินคุณภาพตามกระบวนการ

ด้วยผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตามการทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดเครื่องมือหรือกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่าการผลิตสื่อหรือชุดการสอนหรือกิจกรรมนั้น ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำสื่อหรือชุดการสอนที่ผลิตขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อดูว่าสื่อหรือชุดการสอนนั้นทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ มีประสิทธิภาพในการช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์หรือไม่และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนจากสื่อหรือชุดการสอนในระดับใด ดังนั้นผู้ผลิตสื่อการสอนจำเป็นจะต้องนำสื่อหรือชุดการสอนไปหาคุณภาพที่เรียกว่าการทดสอบประสิทธิภาพเช่นเดียวกับ ภุชมนต์ วัฒนานรงค์ (2557) ได้กล่าวว่าโปรตระกูลเสมอว่าค่าที่คำนวณได้ และเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้นั้นเป็นค่าที่บอกถึงประสิทธิภาพของชุดการสอนเบื้องต้นที่ยอมรับได้เท่านั้น ถือเป็นค่าที่เกิดขึ้นเมื่อนำไปทดลองใช้ หรือ Trial Out ตามขั้นตอนของการพัฒนาชุดการสอน ไม่ถือว่าเป็นผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนที่ได้จากการใช้ชุดการสอนนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากการใช้ชุดการสอนต้องมีกระบวนการวัดต่างหาก เนื่องจากการใช้ชุดการสอนมีหลักการเบื้องต้นว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเอง การออกแบบชุดการสอนจึงเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้ ผู้เรียนยังเรียนหลายครั้ง คะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกและข้อสอบในชุดการสอนจะยิ่งสูงขึ้นๆ ทุกครั้งที่มีการเรียนซ้ำและค่าที่คำนวณได้สูงสุดคือ 100/100

2. ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอาศัยการแจกแจงของ t-test พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.20 และคะแนนการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.20 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการออกแบบทดสอบวัดความคิดสำหรับเด็กปฐมวัยแล้วประเมินคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริงเพื่อหาความเชื่อมั่น อำนาจจำแนกและความยากของแบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นนทชนนปภ ปาลินทร์ (2554) เสกสรร มาตวังแสง (2560) และ กมลรัตน์ คะนองเดช และคณะฯ (2563) ที่ได้ทำการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่าได้ผลตามสมมติฐานที่กำหนดเช่นกัน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสาน เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่ได้กล่าวว่า การผลิตสื่อหรือชุดการสอนหรือกิจกรรมนั้น ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำสื่อหรือชุดการสอนที่ผลิตขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อดูว่าสื่อหรือชุดการสอนนั้นทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ มีประสิทธิภาพในการช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์หรือไม่ และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนจากสื่อหรือชุดการสอนในระดับใด

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีประสิทธิภาพ 83.60/81.00

2. ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบนัยสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยอาศัยการแจกแจงของ t-test พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 3.20 และค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 16.20 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ครั้งนี้เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดกิจกรรมแบบผสมผสานด้วยการใช้สื่อการสอนที่จัดเก็บไว้ในเว็บไซต์ www.krumut.com ผสมผสานกับการสอนในห้องเรียนตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเฉพาะโรงเรียนอนุบาลปราณบุรีเท่านั้น ผู้ที่สนใจสามารถนำแนวทางการจัดกิจกรรมไปปรับใช้กับระดับหรือกิจกรรมอื่น ๆ ได้

2. การจัดการเก็บรวบรวมข้อมูลของสื่อการสอนต่าง ๆ ได้รวบรวมไว้ในเว็บไซต์ www.krumut.com ซึ่งพัฒนาร่วมกับทีมงานพัฒนาเว็บและได้ทำการปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เป็นส่วนเฉพาะของผู้วิจัยเท่านั้น หากต้องการนำไปใช้สามารถประสานขอรหัสการนำไปใช้ได้

3. การศึกษาครั้งนี้เป็นแนวทางให้กับครูในระดับปฐมวัยได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ในอนาคต

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

เกษมสันต์ วัฒนารงค์. (2557). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา*. ศูนย์ผลิตตำราเรียนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- กมลรัตน์ คณองเดชและคณะ. (2563). ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นที่มีต่อทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- กุลธิดา ทุ่งคาโน. (2564). การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal Blended Learning in a New Normal. วารสารครุศาสตร์สาร, 15(1).
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-19.
- นนทชนนปภพ ปาลินทร. (2554). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบ PICC เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างความรู้ของเด็กปฐมวัย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มัสทนา ตุ่มอ่อนและ สายชล จินโจ. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดสำหรับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3. โรงเรียนอนุบาลปราณบุรี (บ้านเมืองเก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). การออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน: ตำราประกอบการสอนวิชา 1127102 การออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- เสกสรร มาตังแสง. (2560). การศึกษารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพของเด็กปฐมวัย. วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(1), 56-76.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 12). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). การพัฒนาวิชาชีพครูสู่ยุคปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2. ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาทางวิชาการ การพัฒนาครูทั้งระบบตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1, 2.
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Caine, R. N., & Caine, G. (2002). *Making connections: Teaching and the human brain*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.